

Aandacht voor de Beweging van Vijftig groter dan ooit

Fraai eerbetoon aan Bert Schierbeek

Dat Bert Schierbeek na zijn dood van vier jaar geleden niet in de vergetelheid is geraakt, mag duidelijk zijn na de recente verschijning van drie boeken waarin hij een centrale of zijdelingse rol vervult. In 'Bert en het Beeld' worden zijn verhoudingen met andere schrijvers en kunstenaars in beeld en woord geportretteerd en het boek 'Braak' is een studie over het tijdschrift waarin Schierbeek een belangrijke rol heeft gespeeld. En tot slot werd ook 'Vijf 5 tigers' heruitgegeven, een oorspronkelijk in 1950 verschenen bloemlezing uit het werk van de vijftigers Campert, Elburg, Lucebert, Kouwenaar en Schierbeek. De aandacht voor deze literaire beweging is groter dan ooit.

Bert Schierbeek groeide op bij zijn grootouders in Beerta, twintig kilometer verwijderd van de Duitse grens. Pas op late leeftijd zou hij iets schrijven over zijn jeugd in de provincie. Zijn drieluik *Weerwerk, Betrekkingen en Binnenwerk* (uit de periode 1977-1982) bestaat uit 'prozagedichten' die voor een groot deel in het teken van zijn jonge jaren staan. De rest van zijn leven zou Schierbeek gecharmeerd blijven van de rauwe, Groningse klanken - een liefde waaruit tevens zijn zwak voor de Spaanse taal is voortgekomen.

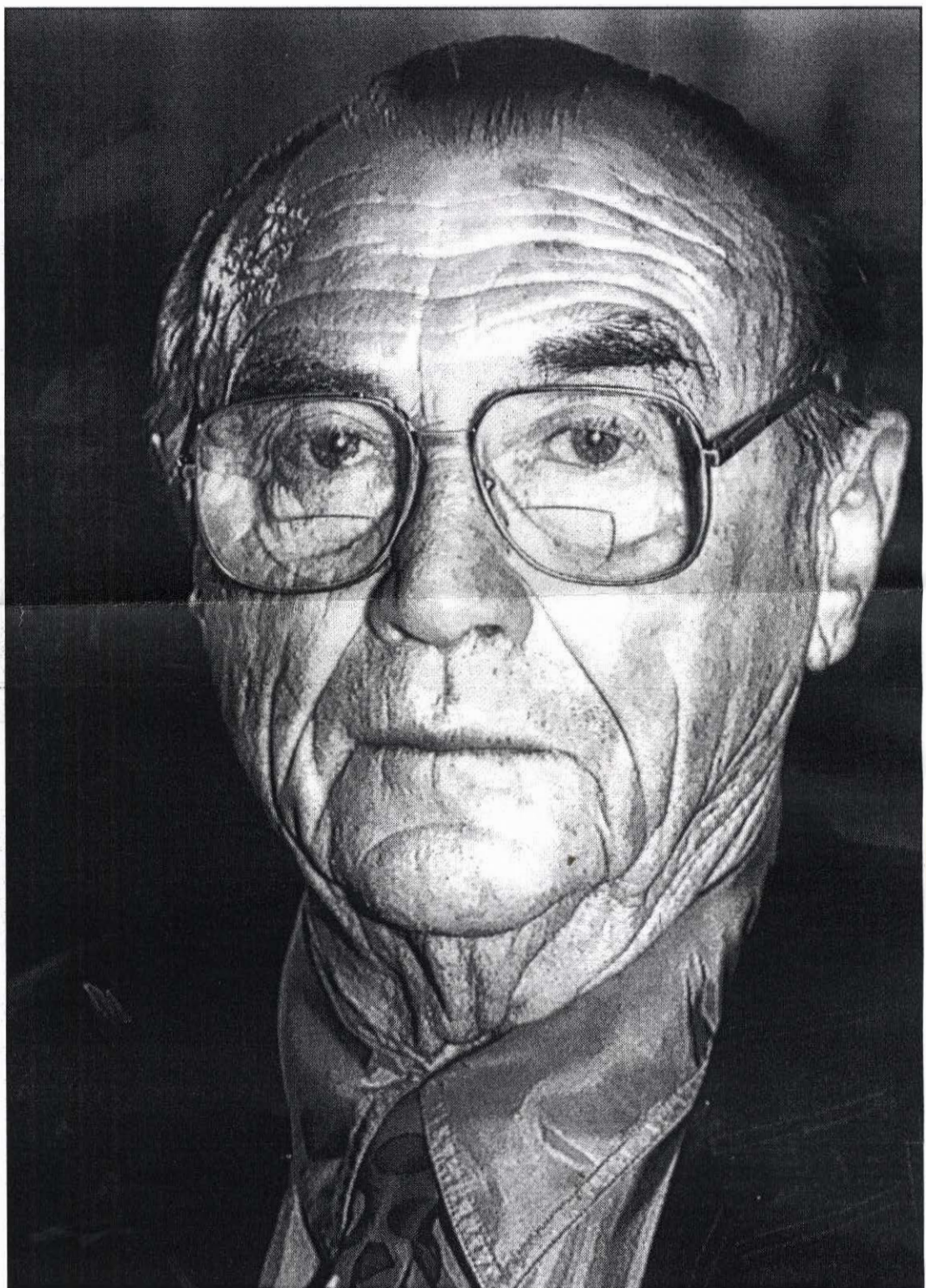
Door **Jacob Moerman**

Daarnaast is het aannemelijk dat in Groningen ook al zijn liefde voor beeldende kunst is ontstaan. Over zijn band met het Groninger landschap zei hij meer dan eens: 'Die eindeloze velden, doorkliefd met ongehoord rechte sloten en kanalen maakten mij al op zeer jonge leeftijd rijp voor Mondriaan.'

Het citaat komt uit *Bert en het Beeld*, waarin een korte biografie van Schierbeek is opgenomen. Centraal daarin staan zijn relaties met andere kunstenaars, die vaak uitmondten in samenwerkingenprojecten. Schierbeek was er dol op om samen met een ander ergens aan te beginnen. De cineast Johan van der Keuken, met wie hij de films *De deur* en *Het witte kasteel* maakte, weet zich in *Bert en het Beeld* te herinneren: 'Hij zei een plan te hebben. Toen ik uiteindelijk bij hem kwam, bleek zijn plan niet meer te behelzen dan samen een plan te hebben.'

Bewondering

Bert en het Beeld is een fraai uitgegeven eerbetoon aan Schierbeek, maar de informatie is op veel plaatsen erg summier. Het boek, dat meer foto's en afbeeldingen dan pagina's met tekst bevat, werd geschreven en samengesteld door Karin Evers, van wie zeven jaar geleden al een ander boek over Schierbeek verscheen, onder de titel *De anderstemmen*. Zowel *Bert en het Beeld* als dit boek zijn duidelijk geschreven vanuit de bewondering van Evers voor Schierbeek. Daarnaast krijgen de lezers in beide boeken het zoveelste portret voorgeschoteld van de Beweging van Vijftig, over de tijdgenoten Gerrit Kouwenaar, Simon Vinkenoog, Jan Elburg en Remco Campert. Schierbeek blijft daardoor vaak gehuld achter een rookgordijn. Maar het moet ook worden gezegd dat *Bert en het Beeld* een fantastisch boek is om in te bladeren, vol met fraaie foto's, af-

beeldingen en fragmenten uit de vele tijdschriften waaraan Bert Schierbeek verbonden is geweest.

Braak

Een van die tijdschriften was *Braak*, in mei 1950 voor het eerst verschenen onder redactie van Remco Campert en Rudy Kousbroek. Schierbeek maakte vanaf het derde nummer deel uit van de redactie en het tijdschrift kan achteraf worden gezien als een icoon van de Beweging van Vijftig. In totaal zouden er evenwel slechts zeven nummers verschijnen. De experimentele dichters uit die periode waren niet alleen op zoek naar nieuwe geluiden binnen de Nederlandse letters, maar kwamen ook regelmatig met elkaar in conflict. En de kunstzinnige meningsverschillen werden maar al te vaak gevoed door persoonlijke. In het door Hans Renders samengestelde boek over *Braak* wordt veel aandacht besteed aan de dichter Lucebert, die in 1950 als onderhuurder in het Amsterdamse huis van Schierbeek belandde en er al snel met diens vrouw Frieda Koch vandoor ging. Dat resulteerde niet alleen in een echtscheiding, maar ook in het

einde van de samenwerking tussen Lucebert en Schierbeek.

De ruzie-achtige sfeer komt ook naar voren in de heruitgave van *Vijf 5 tigers*, die naast de teksten van de dichters ook de oorspronkelijke inleiding van Gerrit Kouwenaar bevat. Verhelderend is het aan deze heruitgave toegevoegde nawoord van Hans Renders, waarin Kouwenaar aan het woord wordt gelaten. Over zijn inleiding vertelt hij vijftig jaar later: 'Het ging uiteraard om een verdediging van de nieuwe poëzie, maar dat wel aan de hand van vijf dichters die inmiddels aardig uit elkaar waren gegroeid. Iedereen was in feite voor zichzelf bezig en vaak waren we het volstrekt met elkaar oneens. Ook was de onderlinge waardering niet altijd even groot.'

Dit zijn natuurlijk sappige, en tegelijkertijd ontluisterende woorden over de beweging die nu als een van de belangrijkste stromingen binnen de literatuur uit de vorige eeuw geldt.

Karin Evers (samenst.): *'Bert en het Beeld'*. Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam. Prijs: fl. 45,00; Hans Renders; *'Braak'*. Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam. Prijs: fl. 59,90; *'Vijf 5 tigers'*. Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam. Prijs: fl. 49,90.

► Groningen maakte Bert Schierbeek al op jonge leeftijd rijp voor Mondriaan.

Foto: ANP